

DOI: 10.46340/eppd.2022.9.4.5

Ilna Mishchenko, PhD in Law

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5373-5057>

National University "Odesa Law Academy", Ukraine

PUBLIC AND PRIVATE DICHOTOMY OF CUSTOMS LAW: THEORETICAL, METHODOLOGICAL AND PRACTICAL ASPECTS

Ілона Міщенко, к.ю.н.

Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНА ДИХОТОМІЯ МИТНОГО ПРАВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

The article deals with the theoretical and practical aspect of customs law dichotomy. Despite the fact that Ukrainian customs law is considered a public law branch, private law methods and approaches are successfully used. Based on the analysis of current customs law the main prerequisites and peculiarities of their implementation in customs regulation are investigated. For these purposes, the following principles of customs are analysed: 1) simplification of legal international trade; 2) recognition of the equality and legality of the interests of all economic entities, regardless of the form of ownership; 3) encouraging honesty; 4) responsibility of all participants in relations regulated by the Customs Code of Ukraine. Their focus on the liberalization of customs, a deviation from the total imperative methods of influence on relations in this sphere, has been proven. In the context of the extending role of the private legal grounds of customs, the issue of compromise in cases of customs rules violation is raised. The essence and peculiarities as well as the scope of the customs compromise are found out. It is supposed that legal institution of the authorised economic operator is based on compromise norms guaranteeing certain advantages to the involved parties upon fulfillment of specific conditions. It is also proved that along with the traditional imperative method of legal regulation, customs law applies the dispositive one. It was found that the most common manifestation of the dispositive method in customs law is the method of general permissions. The backgrounds for the activity of such new categories of the participants of legal customs relations as customs auction, customs reduction (Dutch auction), authorised economic operator and others are analysed in the context of bringing private elements in the public sphere.

Keywords: dichotomy, customs law, customs, customs regulation, private law, public law.

Вступ. Право України, як власне і міжнародне, представляє собою доволі складну систему взаємопов'язаних упорядкованих елементів, яка формується, розвивається та трансформується під впливом різноманітних соціально-економічних, політичних та інших процесів у конкретній державі та у світі в цілому. Українсько-російська війна, яка видавалася малоімовірною у ХХІ сторіччі, адже світовий порядок нібито був захищений системою міжнародно-правових норм та зобов'язань цивілізованих країн світу (або принаймні тих, хто такими видався), пролила світло на хибність переконань у сталості та непохитності такого світового порядку та його правового підґрунтя. Очевидно, що і міжнародне право, і національні системи права багатьох країни будуть піддані суттєвим перетворенням відповідно до нових реалій часу. Але поки ми живемо у транзитивний період, коли стара система вже не працює або працює з перебоями, а нової ще не вигадали, спробуємо розібратися у тонкощах та хитросплетіннях українського права на прикладі специфічної та від того ще більш цікавої галузі – митного права, місце якого по сьогоднішній день остаточно не визначено науковцями.

Звичний поділ системи права на приватне та публічне, у сучасних реаліях, стає дедалі більш умовним, оскільки нині навряд чи можна відшукати у чистому вигляді галузь приватноправового чи публічно-правового характеру. Разом із тим цікавим є факт, що останнім часом спостерігається і тенденція до більш чіткого окреслення меж публічного та приватного права. Узяти хоча б появу таких термінів, як юридична особа приватного та публічного права, публічна адміністрація, публічно-правовий спір тощо. Разом із тим це не впливає на загальну картину взаємопроникнення та взаємовпливу публічного та приватного права. Адже не помітити взаємну інтеграцію приватноправових та публічно-правових галузей дуже важко. Більшою мірою до цього процесу схильні галузі публічного права, які розширюють свої предмети правового регулювання за допомогою включення відносин приватно-правового характеру і все частіше використовують нові, не властиві раніше, методи їх регулювання.

Досить влучно ці процеси охарактеризувала А.Г. Бірюкова, зазначивши, що між публічним і приватним правом немає неперехідних кордонів. Вони взаємопов'язані між собою та служать інтересам усіх. Приватне право фактично не існує без публічного, оскільки публічне покликано охороняти і захищати приватні відносини, приватне ж ґрунтується на публічному, без якого воно могло б бути знецінене. Автор також зазначає, що в процесі історичного розвитку грані між ними стираються і виникають змішані публічно-правові та приватноправові відносини¹.

Митне право і є яскравим прикладом поєднання у своєму предметі правового регулювання абсолютно різних за природою та змістом правовідносин. Тяжючи, на перший погляд, до публічного права, націленого насамперед на регулювання сфери державних та громадських інтересів в основному за допомогою таких інструментів, як приписи та заборони, митне право успішно використовує принципи та прийоми, «запозичені» у приватноправових галузях, зокрема, цивільного права.

Проблемам співвідношення приватноправових та публічноправових галузей загалом приділялася значна увага вітчизняних вчених, серед яких зазначмо В.Б. Авер'янова, Бірюкову А.Г., Калюжного Р.А., Рабіновича, П.М., Селіванова В.М., Спасибо-Фатееву І.В. та багато інших. Питання застосування окремих приватноправових засад у митному праві порушували у своїх роботах Додін Є.В., Прокопенко В.В., Федотова І.О. та ін. Проте комплексний підхід до дихотомії приватного та публічного в рамках цієї галузі у літературі практично не висвітлювалися.

Основний текст. Проблематика, піднята в цій статті, сягає своїм корінням до періоду формування митного права як галузі. Не вдаючись у подробиці визначення його поняття, що саме собою може стати предметом наукової дискусії, наведемо цитату з роботи професора Є.В. Додіна: «Митне право за своєю структурою – явище складне, багатопланове, яке має комплексний характер, а тому й суспільні відносини у сфері митної справи можуть бути поділені на групи, що відрізняються значною специфікою та регулюються нормами різних галузей права»², причому як публічного, так і приватного. Важко не погодитись із наведеним твердженням, яке багато в чому пояснює особливості митно-правового регулювання.

Наведені тези вже вкоренилися в науковій думці й активно використовуються і в навчальній літературі. Так, автори одного з підручників зазначають, що для митного права характерні ознаки як публічної, так і приватної галузі права. На їхню думку, митне право має адміністративну природу, оскільки регулює діяльність митних органів, що реалізують державну політику у сфері митної справи, шляхом вчинення виконавчих і розпорядчих дій у публічних інтересах. Разом із тим, великого значення набувають відносини приватного змісту, врегульовані митним правом. Це, наприклад, здійснення різних видів підприємницької діяльності в зоні митного контролю (відкриття магазину безмитної торгівлі, відкриття митного складу), діяльність митних брокерів, надання митними органами платних послуг тощо. Ще одним свідченням на користь публічно-приватного змісту митного права є метод правового регулювання цієї галузі, який має імперативно-диспозитивний характер, та перетворює митне право із права державного управління на право громадянина вільно обирати спосіб та форму переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України³.

¹ Бірюкова, А. Г. (2018). Співвідношення приватного та публічного права: дуалістичний аспект. *Право і суспільство*, 4, 78. <http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/4_2018/part_1/16.pdf> (2022, липень, 10).

² Додін, Є. В. (2004). Правові основи митної справи в Україні. *Митна справа*, 5, 13.

³ Годяк, А. І., Ілюшук, О. М., Павлович-Сенета, Я. П. (2017). *Митне право України*. Львів: СПОЛОМ, 7.

Якщо проаналізувати всі митні кодекси України, які послідовно змінили один одного за роки існування самостійної Української держави, можна помітити очевидну тенденцію до розширення приватноправових засобів у регулюванні суспільних відносин в зазначеній сфері. Більш детально зупинимося на характеристиці чинного Митного кодексу (далі – МК) України, зробивши акцент на приватноправових нормах.

Серед принципів здійснення митної справи, які перелічено у статті 8 МК України, в контексті її «приватизації», особливо хотілося б виділити такі: спрощення законної торгівлі; визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності; заохочення сумлінності; відповідальність всіх учасників відносин, врегульованих кодексом¹. Варто зазначити, що, навіть не заглиблюючись у характеристику кожного з них, є очевидною їхня спрямованість на лібералізацію митної справи, відхід від тотальної імперативності засобів впливу на відносини у цій сфері.

Закріплення принципу спрощення законної торгівлі є нічим іншим, як офіційним визнанням готовності України як члена Світової організації торгівлі (далі – СОТ) застосовувати на практиці положення Митної конвенції про гармонізацію та спрощення митних процедур (Київська конвенція), Рамкових стандартів безпеки та полегшення світової торгівлі, однією з основних цілей яких є скорочення бар'єрів для проходження через кордони держав законних торговельних потоків та інших міжнародних документів. Заходи, запропоновані СОТ задля досягнення цієї мети, значною мірою пов'язані з ослабленням тиску на бізнес, що у свою чергу можна досягти лише за кардинальної зміни «митно-правового середовища». На противагу цьому безальтернативність у поведінці суб'єктів господарювання, на наш погляд, суттєво підвищила б імовірність правопорушень через бажання обійти встановлені заборони чи приписи, що природно призводить до вжиття державою у відповідь заходів щодо посилення превентивних заходів, відповідальності тощо. Навряд чи це призведе до спрощення торгівлі. У той самий час наявність одночасно кількох законних варіантів поведінки дасть можливість обрати найбільш вдалий з економічного, логістичного, часового, фінансового боків і мінімізує неправомірні дії. Право вибору – одне з найбільших здобутків у митному праві України.

Принцип визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, що на перший погляд здається аксіоматичним, не був закріплений в жодному попередньому МК України. Надання однакових можливостей різним суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, які різняться за формою власності, організаційно-правовою формою, розмірами статутного та оборотного капіталу тощо, відсутність будь-яких дискримінаційних умов або, навпаки, додаткових пільг та спрощень за зазначеними критеріями є проявом конституційних принципів побудови демократичної правої держави в Україні, рівності та державного захисту всіх суб'єктів власності та господарювання.

Заохочення сумлінності як принцип здійснення державної митної справи України передбачає створення державою таких умов для всіх учасників митних правовідносин, коли дотримуватися законодавства було б вигідніше, ніж його порушувати. Звучить дивно, але така практика досить поширена, зокрема, у європейських країнах і дозволяє, якщо не виключити, то суттєво мінімізувати правопорушення, небажану поведінку та інші негативні явища у даній сфері. Простими словами, МК пропонує використовувати «пряник» замість «батога». Втіленням у життя цього принципу є інститут автоматизованого економічного оператора (далі – АЕО), який почав застосовуватися на практиці з 2019 року. За інформацією від Держмитслужби більшість країн цивілізованого світу, а точніше 84 країни, реалізували Програму АЕО². Схематично зазначена програма працює так: суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, які відповідають критеріям, встановленим митними службами, повинні мати право брати участь у спрощених і прискорених процедурах випуску при поданні мінімальної інформації. Ці критерії включають наявність підтвердженої історії дотримання митних вимог, продемонстроване прагнення сприяти підвищенню безпеки ланцюга поставок товарів в якості учасника програми партнерства «митниця-бізнес», а також наявність задовільної системи

¹ Митний кодекс України, 2012 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>> (2022, липень, 10).

² Офіційний веб-сайт Держмитслужби (2022). *АЕО в Інфографіках. Авторизовані економічні оператори (АЕО): економія* <<https://customs.gov.ua/aeo-infographics>> (2022, липень, 10).

управління власною комерційною інформацією.¹ Незважаючи на поки не надто шалену популярність цієї можливості серед потенційних здобувачів цього статусу, яка викликана скоріше за все процедурною складністю, довготривалістю процесу набуття статусу АЕО та пов'язаних з цим незручностей для кандидатів на його отримання, вважаємо цей крок вкрай позитивним на шляху до подальшого розвитку «нової митниці» в Україні, вільної від стереотипів минулого та повністю сумісною з європейськими митними адміністраціями.

Принцип відповідальності всіх учасників митних правовідносин хоч і не був закріплений у попередньому МК України, однак на практиці використовувався. Відповідальності осіб (не важливо, фізичних чи юридичних), які переміщують товари через митний кордон України, приділялася значна увага у всі часи, деталізувалися склади правопорушень (зокрема, порушень митних правил), в подробицях закріплювався процес притягнення до такої відповідальності. Що ж до відповідальності інших учасників митних правовідносин, зокрема митних органів та їх посадових осіб ситуація не така зрозуміла. Хоча формулювання самого принципу само по собі говорить про однакову невідворотність відповідальності, незалежно від суб'єкта, який допустив порушення правових норм. Чинний МК України закріплює конкретні підстави для притягнення посадових осіб митних органів до відповідальності за окремі правопорушення. Так, у статті 11 йдеться про таку підставу відповідальності митних органів як розголошення конфіденційної інформації. Статтею 22 задекларована можливість відповідальності митних органів за порушення порядку надання інформації. Стаття 26 відсилає до Закону України «Про звернення громадян», де встановлюється відповідальність за порушення цього закону. Автором вже досліджувалося питання притягнення посадових осіб митних органів до відповідальності за порушення норм інформаційного законодавства, де було доведено недієвість законодавчих положень щодо їхньої відповідальності за порушення права на інформацію суб'єктів митних правовідносин, як, власне, і відсутність гарантій реалізації такого права.² Тож можемо констатувати, що суб'єкти господарювання та митні органи з точки зору можливості притягнення їх до відповідальності знаходяться далеко не в рівних умовах, що підриває ті принципові засади, які були закладені як підґрунтя для митної справи в демократичній правовій державі. Не допоможе у цьому випадку і узагальнена стаття 30 МК України, яка встановлює таке: «Посадові особи та інші працівники митних органів, які ухвалили неправомірні рішення, вчинили неправомірні дії або допустили бездіяльність, у тому числі в особистих корисливих цілях або на користь третіх осіб, несуть кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та іншу відповідальність відповідно до закону. Шкода, заподіяна особам та його майну неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю митних органів чи його посадових осіб чи інших працівників у виконанні ними своїх службових (трудових) обов'язків, відшкодовується цими органами гаразд, визначеному законом»³. Реалізація останнього положення дуже ускладнена і має певну специфіку, оскільки митні органи є державними бюджетними установами, з яких дуже складно стягнути кошти. Разом із тим, вважаємо, що закріплення подібних положень у кодифікованому акті є обов'язковим принаймні як додаткова гарантія дотримання прав та забезпечення законних інтересів громадян та суб'єктів ЗЕД – учасників митних правовідносин.

Нескладно помітити, що три останні принципи тією чи іншою мірою спрямовані на певне зрівнювання суб'єктів митних правовідносин, нехай не в розумінні, яке властиве, наприклад, цивільному праву. Однак це все ж таки очевидний прояв приватноправових засад в публічній галузі права.

¹ Міщенко, І. В. (2021). Авторизуватися не доцільно ігнорувати: реалії та тенденції інституту авторизованого економічного оператора в Україні. *Правові засади організації та здійснення публічної влади: збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 2-6 березня 2021 року)*. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 367.

² Міщенко, І. В. (2020). Адміністративна відповідальність посадових осіб митних органів за порушення порядку надання інформації: проблемні аспекти правового регулювання. *Адміністративне право і процес*, 3(30), 17-24. DOI: <<https://doi.org/10.17721/2227-796X.2020.3.02>>

³ *Митний кодекс України, 2012* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>> (2022, липень, 10).

Закріплення зазначених принципів на законодавчому рівні свідчить про якісно новий підхід до регулювання відносин у сфері державної митної справи України, а також перегляд взаємовідносин митної адміністрації з бізнес спільнотою з ухилом у партнерство, яке в традиційному розумінні може існувати лише між рівноправними суб'єктами. Говорити про їхню юридичну рівність, звичайно, не на часі, проте багато положень нового МК України дають привід про це замислитися.

На підтвердження цієї тези можна навести статтю 521 МК України, яка однією своєю назвою – «Компромід у справах порушення митних правил» – руйнує імперативні підвалини інституту відповідальності за такі правопорушення. Зазначена стаття встановлює можливість припинення провадження у справі про порушення митних правил за відсутності ознак кримінального правопорушення шляхом компромісу. Компромід передбачає укладання мирової угоди між особою, яка вчинила правопорушення, та відповідним митним органом¹.

Мирова угода – термін, який безумовно має приватно-правові витоки та цивільно-процесуальний характер, і означає спосіб врегулювання суперечки між сторонами з урахуванням взаємних поступок. Відносини, що виникають у ході провадження у справах про порушення митних правил, мають адміністративну природу, а значить є публічними в класичному варіанті; одним із їх учасників виступає держава в особі уповноважених органів (можуть бути різними на різних етапах провадження). Митні органи ініціюють це провадження, приймають ключові процесуальні рішення, на відміну від цивільних справ, що розглядаються судом лише за зверненнями фізичних та юридичних осіб, які на будь-якому етапі судочинства можуть змінити його хід. Водночас ініціатива застосування мирової угоди в ході провадження у справах про порушення митних правил може належати лише особі, яка вчинила правопорушення, а не митному органу.

Разом із тим вчені піддають суттєвій критиці інститут компромісу в митній справі. Так, Ліпінський В.В. та Сквірський І.О. вважають, що модель припинення провадження у справі про порушення митних правил на основі компромісу побудована так, що цей інструмент митного адміністрування не відповідає його природі та призначенню, адже допускається можливість лише безумовного визнання вини та застосування єдиного можливого виду та розміру адміністративного стягнення без будь-яких взаємних поступок. Позитивними результатами компромісного примирення для підприємств та фізичних осіб є те, що вони не вважаються такими, що притягались до відповідальності за відповідне правопорушення. Отже, мотивація правопорушників до укладення мирових угод з митними органами обмежується уникненням більш суворих заходів стягнення за повторне вчинення аналогічних правопорушень, що є несумісним із принципом невідворотності відповідальності та може знецінити прогресивне посилення стягнень.² Дуженко С.А. вважає передбачений МК України компромід формальним з боку митних органів, оскільки провадження здійснюється без «протоколювання»³.

Разом із тим вчені не обмежуються лише законодавчо закріпленою можливістю застосування компромісу в рамках провадження у справах про порушення митних правил, а вважають, що специфіка митної справи, що реалізується за допомогою застосування як диспозиції, так і санкції правових норм, допускає різні форми (правові та організаційні) досягнення компромісу між учасниками зовнішньоекономічної діяльності та митними органами⁴. Так, наприклад, вже згадуваний інститут авторизованого економічного оператора збудовано на компромісних нормах, які гарантують сторонам певні переваги при виконанні ряду умов.

Ще одним проявом у загальному розумінні приватно-правового підходу до врегулювання поведінки учасників митних правовідносин є свобода вибору ними варіантів такої поведінки. Звісно це не є універсальним правилом, а стосується певного кола правовідносин. Так, приміром, ніхто не може бути позбавлений права або обмежений у праві на ввезення в Україну та на вивіз із неї

¹ Там само.

² Ліпінський, В. В., Сквірський, І. О. (2021). Деякі напрями вдосконалення шляхів тлумачення процедурних адміністративно-деліктних правових норм митного законодавства. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*, 66, 158. DOI <<https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.26>>

³ Дуженко, С. А. (2015). Провадження у справах про порушення митних правил: дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 111.

⁴ Прокопенко, В. В. (2008). Компромід у митній справі. *Митна справа*, 4, 16.

товарів та транспортних засобів комерційного призначення, за винятком випадків, встановлених законом. МК України надає особам, які переміщують товари через митний кордон право вибору будь-якого митного режиму (процедури). За бажанням особи один митний режим може бути замінений іншим. Особа (фізична чи юридична), яка переміщує товари та транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України, може здійснювати декларування та інші митні формальності самостійно або уповноваженими особами, у тому числі професійними надавачами посередницьких послуг – митними брокерами. Крім того, за бажанням декларанта чи уповноваженої ним особи митні органи приймають попередні рішення щодо застосування окремих положень митного законодавства України, зокрема з питань класифікації товарів, визначення країни походження товарів, а також видачі у певних випадках дозволів на застосування деяких митних режимів. Це дозволяє скоротити час здійснення митних формальностей, і навіть уникнути у своїй спірних ситуацій.

Такий метод регулювання поведінки осіб, які переміщують товари через митний кордон, який використовується у Митному кодексі України, називається методом загальних дозволів та є проявом цивільно-правового методу регулювання. З цього приводу доречно процитувати Марченка В.Б.: «Традиційний для адміністративного права імперативний метод істотно доповнюється елементами диспозитивного методу, розширюється сфера використання загальних дозволів».¹

Трансформація підходів до правового регулювання у митній сфері пов'язується не лише зі змінами змістовного наповнення митних правовідносин, а й з розширенням кола їх суб'єктів, які потягли з собою нові засади побудови взаємин з іншими учасниками митної справи, не характерні раніше способи реалізації своїх повноважень. Авторизований економічний оператор, митні аукціон та редукціон, гарант – відносно нові суб'єкти митного права, потенційні учасники митних правовідносин, які, нарешті, мають свою нормативну базу, завдяки чому вже внесли істотні корективи у звичну за двадцять років митно-правову модель.

Так, згідно зі статтею 314 МК України взаємовідносини між Державною митною службою України та гарантантами, що забезпечують виконання фізичними та юридичними особами зобов'язань щодо сплати митних платежів, регулюються на підставі укладених угод. Стаття 243 ТК України встановлює, що реалізація товарів, від яких декларант відмовився на користь держави, або товарів, які з інших причин переходять у державну власність та перебувають у володінні митними органами, здійснюється останніми на митних аукціонах, редукціонах, за договорами комісії.

У зазначених вище випадках митні органи є стороною у договірних відносинах, природа яких суттєво відрізняється від традиційних управлінських відносин, властивих сфері митної справи. Роль договору як регулятора суспільних відносин у цій сфері поступово зростає, і це чітко демонструє аналіз останніх законодавчих реформ.

У цьому зв'язку доречно згадати і таку важливу складову діяльності будь-якого органу виконавчої влади, у тому числі й митного, як надання адміністративних послуг. Це не новий інститут у митному праві, проте він перебуває у стані постійного удосконалення, як з точки зору матеріального права, так і процедурних аспектів. Надання подібних послуг митними органами принципово відрізняється від їхньої більш звичної контрольно-розпорядчої діяльності, оскільки ініціюється зацікавленими фізичними та юридичними особами, спрямоване не на забезпечення наповнення державного бюджету, протидію правопорушенням тощо, а покликане забезпечити реалізацію прав, свобод та законних інтересів цих осіб.

Свого часу професор В.Б. Авер'янов порівняв такі адміністративні правовідносини із зобов'язальними цивільними правовідносинами. Вчений зазначав, що всі «публічно-сервісні» («обслуговуючі») відносини передбачають не односторонній вплив уповноваженого суб'єкта на підлеглий об'єкт, а їхню двосторонню взаємодію, подібно до взаємовідносин боржника і кредитора в зобов'язанні. Найбільш яскраво це проявляється саме у відносинах щодо надання так званих адміністративних (або управлінських) послуг².

Подібні тенденції у митній справі, на наш погляд, позитивно впливають на ефективність правового регулювання та загалом на якість реалізації окремих складових митної справи України,

¹ Марченко, В. Б. (2009). Адміністративно-правове регулювання у сфері справляння податків: *дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук*. Ірпінь: Університет ДФС України, 111.

² Авер'янов, В.Б. (2006). *Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції*. *Право України*, 5, 14.

оскільки, крім досягнення суто публічних цілей, на кшталт фіскальних, правоохоронних, більш ефективно забезпечують інтереси фізичних та юридичних осіб у цій сфері, що, власне, є основою функціонування будь-якої демократичної держави.

Варто нагадати, що на договірних засадах здійснюють свою діяльність ціла низка інших суб'єктів митного права – так званих митних посередників, серед яких митні брокери, власники складів тимчасового зберігання та митних складів, магазинів безмитної торгівлі, вантажних митних комплексів та вільних митних зон комерційного та сервісного типів¹. Тому з упевненістю можна стверджувати, що договірне регулювання міцно зайняло свою нішу в рамках митного регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку з переміщенням товарів та транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України.

Підсумовуючи наведене, можна зробити очевидний висновок про те, що, незважаючи на публічно-правовий характер галузі митного права, вона з успіхом використовує методи, засоби та принципи, характерні для приватно-правових галузей. Як ми могли переконатися, його прояви полягають як у використанні класичних договірних відносин суб'єктами митного права, так і у вживленні до традиційних митно-правових відносин за участю суб'єктів владних повноважень – митних органів – елементів приватного права. Такі процеси є логічною відповіддю на загальносвітову тенденцію щодо полегшення міжнародної торгівлі за допомогою спрощення митних формальностей. Кіотська конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур, до якої Україна приєдналася 2006 року, є тому підтвердженням. Приватно-правові підходи до регулювання суспільних відносин у митному праві виявляються і в наданні, де це припустимо, їх суб'єктам можливості узгодження окремих умов та порядку реалізації своїх прав та законних інтересів. Це у свою чергу підтверджує курс України на неухильне дотримання принципів та правил СОТ, інших зобов'язань у багато- та двосторонніх угодах, а так само непохитність у своєму цивілізаційному виборі.

References:

1. Biriukova, A. H. (2018). Spivvidnoshennia pryvatnoho ta publichnoho prava: dualistychnyi aspekt [The relationship between private and public law: a dualistic aspect]. *Pravo i suspilstvo* [Law and society], 4. <http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/4_2018/part_1/16.pdf> (2022, July, 10). [in Ukrainian].
2. Dodin, Ye. V. (2004). Pravovi osnovy mytnoi spravy v Ukraini [Legal bases of customs affair in Ukraine]. *Mytna sprava* [Customs business], 5. [in Ukrainian].
3. Hodiak, A. I., Iiushyk, O. M., Pavlovych-Seneta, Ya. P. (2017). *Mytne pravo Ukrainy* [Customs law of Ukraine]. Lviv: SPOLOM. [in Ukrainian].
4. *Mytnyi kodeks Ukrainy, 2012* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Customs Code of Ukraine (Verkhovna rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>> (2022, July, 10). [in Ukrainian].
5. Ofitsiynyi veb-sait Derzhmytysluzhby [Official website of the State Customs Service] (2022). *AEO v Infografikakh. Avtoryzovani ekonomichni operatory (AEO): ekonomiiia* [AEO in Infographics. Authorized economic operators (AEO): economy] <<https://customs.gov.ua/aeo-infographics>> (July, 10, 2022). [in Ukrainian].
6. Mishchenko, I. V. (2021). Avtoryzuvatysia ne dotsilno i hnoruvaty: realii ta tendentsii instytutu avtoryzovanoho ekonomichnoho operatora v Ukraini [It is not advisable to ignore authorization: realities and trends of the Institute of Authorized Economic Operator in Ukraine]. *Pravovi zasady orhanizatsii ta zdiisnennia publichnoi vlady: zbirnyk tez IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoï svitlii pamiaty doktora yurydychnykh nauk, profesora, akademika-zasnovnyka NAPrNU, pershoho Holovy Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy Leonida Petrovycha Yuzkova* [Legal bases of the organization and exercise of public power: a collection of theses of the 4th International Scientific and Practical Conference, dedicated to the bright memory of Doctor of Legal Sciences, Professor, Academician-Founder of the National Academy of Sciences of Ukraine, the first Chairman of the Constitutional Court of Ukraine Leonid Petrovych Yuzkov]. (Khmelnyskyi, March, 2-6, 2021). Khmelnytskyi. [in Ukrainian].
7. Mishchenko, I. V. (2020). Administratyvna vidpovidalnist posadovykh osib mytnykh orhaniv za porushennia poriadku nadannia informatsii: problemni aspekty pravovoho rehuliuвання [Administrative liability of officials of customs authorities for violation of the procedure for providing information: problematic aspects of legal regulation]. *Administratyvne pravo i protses* [Administrative law and process], 3 (30). DOI <<https://doi.org/10.17721/2227-796X.2020.3.02>>. [in Ukrainian].

¹ Міщенко, І. (2011) Митні посередники в Україні: проблеми сьогодення та перспективи розвитку. Митна справа, 3, 75.

8. Lipynskiy, V. V., Skvirskiy, I. O. (2021). Deiaki napriamy vdoskonalennia shliakhiv tлумachennia protsedurnykh administratyvno-deliktnykh pravovykh norm mytnoho zakonodavstva [Some areas of improvement of the ways of interpretation of procedural administrative-delict legal norms of customs legislation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya Pravo* [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. The Law series], 66. DOI: <<https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.26>. [in Ukrainian].
9. Duzhenko, S. A. (2015). Provadzhennia u spravakh pro porushennia mytnykh pravyl [Proceedings in cases of violation of customs rules]: *dysertatsiya na zdobuttya naukovooho stupenyu kandydata yurydychnykh nauk* [dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences]. Kharkiv: Yaroslav the Wise National Law University. [in Ukrainian].
10. Prokopenko, V. V. (2008). Kompromis u mytnii spravi [Compromise in customs affairs]. *Mytna sprava* [Customs business], 4. [in Ukrainian].
11. Marchenko, V. B. (2009). Administratyvno-pravove rehuliuвання u sferi spravliannya podatkov [Administrative and legal regulation in the field of tax collection]: *dysertatsiya na zdobuttya naukovooho stupenyu kandydata yurydychnykh nauk* [dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences]. Irpin: SFS University of Ukraine. [in Ukrainian].
12. Averianov, V.B. (2006). Nova doktryna ukrainskoho administratyvnoho prava: kontseptualni pozytsii [New doctrine of Ukrainian administrative law: conceptual positions]. *Pravo Ukrainy* [Law of Ukraine], 5. [in Ukrainian].
13. Mishchenko, I. V. (2011). Mytni poserednyky v Ukraini: problemy sohodennia ta perspektyvy rozvytku [Customs intermediaries in Ukraine: current problems and development prospects]. *Mytna sprava* [Customs business], 3. [in Ukrainian].